

POSTANOWIENIE

Dnia 26 czerwca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Pietrzykowski (przewodniczący)

SSN Monika Koba

SSN Marta Romańska (sprawozdawca)

w sprawie ze skargi D.S. o wznowienie postępowania
w sprawie, w której Sąd Apelacyjny w [...].
w sprawie I ACa [...] w dniu 16 listopada 2017 r., wydał postanowienie
o odrzuceniu apelacji skarżącej,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 26 czerwca 2020 r.,
zażalenia powódki na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...].
z dnia 25 lipca 2018 r., sygn. akt I ACa [...],

1) oddala zażalenie;

**2) przyznaje adwokat M.A. od Skarbu Państwa - Sądu
Apelacyjnego w [...]. kwotę 2.700 (dwa tysiące siedemset) zł,
powiększoną o podatek od towarów i usług we właściwej stawce,
tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną skarżącej w
postępowaniu zażaleniowym.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 25 lipca 2018 r. Sąd Apelacyjny w [...]. odrzucił skargę
D.S., powódki w sprawie przeciwko P.P-Ł., M.P., P.P., M.C. o ochronę dóbr
osobistych i zapłatę, w której Sąd Apelacyjny w [...]. postanowieniem z 16 listopada

2017 r. odrzucił apelację skarżącej od wyroku Sądu Okręgowego w K. z 1 czerwca 2016 r. Sąd Apelacyjny uznał skargę za niedopuszczalną z tej przyczyny, że nie została oparta na ustawowej podstawie wznowienia a ponadto została wniesiona przed prawomocnym zakończeniem postępowania w sprawie, której dotyczy. Jako podstawę rozstrzygnięcia Sąd Apelacyjny powołał art. 410 § 1 k.p.c.

W zażaleniu na postanowienie z 25 lipca 2018 r. skarżąca zarzuciła, że zostało ono wydane z naruszeniem art. 410 § 1 w zw. z art. 409 i art. 130 § 1 k.p.c. przez odrzucenie skargi o wznowienie postępowania bez wezwania skarżącej do uzupełnienia braków tego środka zaskarżenia oraz art. 379 pkt 5, art. 403 § 1 pkt 2, art. 404 i 410 § 1 k.p.c. przez zaniechanie ustanowienia dla skarżącej pełnomocnika z urzędu w postępowaniu wywołanym skargą o wznowienie postępowania.

Powódka wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga o wznowienie postępowania jest środkiem prawnym o charakterze nadzwyczajnym, który pozwala nie tylko na stwierdzenie wadliwości postępowania, z powołaniem się na którą może być wniesiona albo wadliwości orzeczenia kończącego to postępowanie (podstawa wznowienia) ale także na sanowanie wady i samego orzeczenia, jeżeli okaże się, że miała wpływ na jego treść. Skarga o wznowienie postępowania przysługuje tylko od prawomocnych orzeczeń co do istoty sprawy (zob.m.in. uchwała Sądu Najwyższego z 4 sierpnia 2006 r., III CZP 51/06, OSNC 2007, nr 5, poz. 71; postanowienia Sądu Najwyższego z 9 kwietnia 2015 r., II CZ 3/15, nie publ. i z 26 stycznia 2018 r., II CZ 99/17, nie publ.) oraz - wyjątkowo, wyłącznie na podstawie art. 401 w związku z art. 399 § 2 k.p.c. - od postanowień kończących postępowanie w sprawie co do jej istoty. Podstawową przesłanką jej dopuszczalności jest prawomocny charakter orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie (zarówno co do istoty, jak i formalnie, w sytuacji określonej w art. 399 § 2 k.p.c.).

W niniejszej sprawie o ochronę dóbr osobistych i zapłatę 1 czerwca 2016 r. Sąd Okręgowy w K. wydał wyrok oddalający powództwo. Powódka, nieobecna na

tym posiedzeniu i niemająca wiedzy o wydaniu wyroku, 14 czerwca 2016 r. wniosła o przesłanie jej protokołu rozprawy, zapowiadając apelację, jeśli na rozprawie zapadł wyrok. Pismo to przez Sąd Okręgowy zostało potraktowane jako apelacja, lecz Sąd Apelacyjny, któremu zostało przedstawione, postanowieniem z 16 listopada 2017 r. odrzucił je jako apelację, nie dostrzegł w nim bowiem cech aktu zaskarżenia orzeczenia. Zażalenie powódki na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...]. zostało oddalone postanowieniem Sądu Najwyższego z 19 października 2018 r.

Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w motywach uchwały z 18 października 2013 r., III CZP 64/13 (OSNC 2014, nr 7-8, poz. 70), nie ma podstaw do przypisania wstecznego skutku postanowieniu o odrzuceniu apelacji. Postanowienie to, jak wszystkie postanowienia wydawane w postępowaniu cywilnym, dla których ustawodawca nie przewidział regulacji szczególnej, wywołuje skutki działające na przyszłość, a nie wstecz i to w myśl art. 360 k.p.c. zanim się uprawomocni. Skutkiem wydania postanowienia o odrzuceniu apelacji jest zaprzestanie podejmowania przez sąd czynności, które zmierzają do jej merytorycznego rozpoznania (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 17 listopada 2005 r., I CZ 130/05, nie publ.). W chwili odrzucenia apelacji, jeżeli postanowienie zawierające to rozstrzygnięcie może być zaskarżone, stan prawomocności zaskarżonego nią wyroku nie jest jednak jeszcze ustalony w sposób trwały, gdy tymczasem wyrok staje się prawomocny, gdy istnieje procesowa pewność, że stronie nie przysługuje od niego środek odwoławczy. Skutek w postaci procesowego wyeliminowania złożonej apelacji następuje dopiero z chwilą oddalenia zażalenia na jej odrzucenie lub bezskutecznego upływu terminu do zaskarżenia postanowienia o odrzuceniu apelacji. Dopiero wówczas dochodzi też do uprawomocnienia się wyroku (postanowienia co do istoty sprawy), którego dotyczyła odrzucona apelacja.

W piśmie z 27 kwietnia 2018 r. wniesionym do Sądu Apelacyjnego w [...]., niezależnie od zaskarżenia postanowienia o odrzuceniu apelacji zażaleniem i przed zakończeniem postępowania zażaleniowego, powódka wystąpiła ze skargą o wznowienie postępowania, które toczyło się przed Sądem Apelacyjnym w związku z wniesieniem apelacji i zakończyło jej odrzuceniem. W piśmie tym zarzuciła, że Sąd Apelacyjny odrzucił jej apelację od wyroku Sądu Okręgowego z 1 czerwca

2016 r. po przeprowadzeniu dwóch rozpraw i nie poinformował jej o prawomocności tego wyroku. Powódka nie powołała się na żadną inną okoliczność, która wymagała wyznaczenia dla niej pełnomocnika z urzędu do postępowania wywołanego skargą, który to wniosek został przez Sąd Apelacyjny rozpoznany postanowieniem z 25 lipca 2018 r. i oddalony. Sąd Apelacyjny stwierdził, że powódka nie jest nieporadna, a poza tym okoliczności sprawy nie uzasadniają ustanowienia dla niej pełnomocnika z urzędu.

Skoro wniesiona przez powódkę skarga o wznowienie postępowania dotyczyła postanowienia kończącego postępowanie w sprawie, to dopuszczalna była dopiero po uprawomocnieniu się tego orzeczenia, a oparta powinna być wyłącznie na którejś z podstaw wymienionych w art. 399 § 2 k.p.c. Powódka na taką podstawę się nie powołała. Wezwanie powódki do ewentualnego uzupełnienia braków skargi nie mogło wpłynąć na sanowanie pierwszej spośród wyżej wymienionych przesłanek dopuszczalności skargi. Trudno też przyjąć, by wezwanie sądowe miało naprowadzać powódkę na okoliczności, które powinna powołać jako potencjalnie dopuszczalną podstawę wniesionego przez nią środka zaskarżenia w warunkach, gdy powódka nie dostrzegła i nie opisała, choćby nieprofesjonalnie, zarzutów, jakie stawia wobec postanowienia odrzucającego apelację, które to zarzuty można by powiązać z przesłankami wznowienia ustalonymi w art. 401 k.p.c. Wezwanie do uzupełnienia braków nie może zmierzać do kreowania twierdzeń niepodnoszonych przez stronę, ale do ich precyzowania i uzupełniania.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 394¹⁴ k.p.c. w zw. z 394¹ § 3 k.p.c. orzeczono jak w sentencji.

O wynagrodzeniu należnym pełnomocnikowi reprezentującemu powódkę z urzędu w postępowaniu zażaleniowym Sąd Najwyższy orzekł stosownie do § 2, § 8 pkt 6 i § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. poz. 1714).

jw